С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д.н. Венцислав Мучинов
Институт за изследване на населението и човека
при Българска академия на науките

по конкурса за академична длъжност *доцент*

по професионално направление 2.2. История и археология (История и култура на Балканите през XV–XVII век), обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (Държавен вестник, бр. 5 от 17.01.2025 г.)

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на Център за славяно-византийски проучвания (ЦСВП) „Проф. Иван Дуйчев“ към Софийски университет „Св. Климент Охридски“ участва един кандидат – гл. ас. д-р Светозар Симеонов Ангелов.

Светозар Ангелов е завършила магистратура по история в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1999 г., а през периода 2005–2008 г. е редовен докторант в ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“. През 2009 г. той успешно защитава дисертация на тема: „Монументалната живопис в Западна България през XVI в. (Софийско и Кюстендилско) – консерватизъм и иновации“ и придобива образователната и научна степен „доктор“ по „Изкуствознание и изобразителни изкуства“. От 2000 г. до сега Св. Ангелов работи в ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“ към СУ като инспектор, инспектор по издателските програми, асистент, а от 10.11.2011 г. – като главен асистент. Научната му продукция до момента включва 2 монографии (една самостоятелна и една в съавторство) и 23 студии и статии (2 от тях в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация).

Изследователският интерес на Св. Ангелов е концентриран в няколко направления. Основното от тях обхваща проблема за оформянето на Кюстендил като духовен християнски център и за историческото развитие на църковната и манастирската мрежа в града и региона. На тази тема е посветен представеният от Св. Ангелов за целите на настоящия конкурс хабилитационен труд „Кюстендил като

духовен християнски център през вековете. Митрополитският храм „Успение Богородично“ (София, 2025).

Основните цели на представения хабилитационен труд са две: 1) да се направи синтезиран преглед на историята на гр. Кюстендил като духовен християнски център през вековете; 2) да се извърши цялостно изследване на митрополитския храм „Успение Богородично“. За постигането на тези цели са привлечени изворови материали от различен характер: материали от археологически проучвания и епиграфски паметници; документи на различните църковни институции (като Печката патриаршия и Цариградската патриаршия), под чиято юрисдикция се е намирала Кюстендилската епархия през различните периоди; берати и други документи от османската канцелария; църковни кондики и др. Част от тези материали се включват за първи път в научно обращение, като приписките от старопечатните издания, съхранявани в библиотеката на митрополитския храм; надписите от икони и стенописи, които не са публикувани до този момент; и др. В методологично отношение трудът създава модел за този тип изследвания, посредством използването както на историческия подход, така и на изкуствоведския анализ. Това придава на изследването интердисциплинарен характер.

В структурно отношение хабилитационният труд се състои от увод, изложение (в две основни части), заключение, приложение и списък на използваните извори и литература с общ обем от 198 страници. Структурирането на изложението в две основни части е удачно, тъй като те обхващат двата основни проблема, свързани с проучваната тема. В първата част на изследването Св. Ангелов прави цялостен преглед на историята на гр. Кюстендил като духовен център от проникването на християнството в града през IV в. до закриването на Кюстендилската митрополия в края на XIX в. В тази връзка са засегнати редица аспекти от развитието на града не само в църковно, но и в политико-административно, стопанско и демографско отношение. Във втората част на изследването за първи път се разглежда детайлно историята на митрополитския храм „Успение Богородично“, като се изясняват редица въпроси, свързани с времето на неговото изграждане и със спецификите на архитектурата и интериора на църквата – иконостаси, икони, стенописи. В края на изследването се представят и най-ценните старопечатни книги, запазени в църковната библиотека. Като отделно приложение е представен списък с предстоятелите на Кюстендилската епархия от раннохристиянската епоха до края на XIX в.

Направените от Св. Ангелов в заключението на труда изводи са приносни и оригинални и съответстват напълно на заложените в увода цели и задачи на изследването. Това ми дава основание да заявя, че представената монография отговаря напълно на изискванията за хабилитационен труд за заемане на академичната длъжност „доцент“.

На темата за църковната и манастирската мрежа в западните и югозападните български земи са посветени и други публикации на автора, сред които трябва да се отбележи съвместната (с Явор Митов) монография за църквата „Св. Архангел Михаил“ край с. Горановци, Кюстендилско, публикувана през 2023 г. от Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Правят впечатление и публикуваните в авторитетното списание „Palaeobulgarica / Старобългаристика“ проучвания за манастира „Св. Йоан Пусти“ (Касинец) край Враца и за Кремиковския манастир „Св. Георги“, в които се идентифицират и разчитат специфични кирилски надписи от XV–XVI в. Именно в областта на стенописната епиграфика и иконографията са насочени значителна част от изследователските усилия на Св. Ангелов, които имат видим приносен характер в тази сфера на хуманитаристиката.

Важно направление в научната продукция на Св. Ангелов представляват проучванията във връзка със съхранявания в ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“ фотоархив на проф. Асен Василиев като извор за историята на ценни и труднодостъпни паметници на Балканите, някои от които вече не съществуват. Интерес представлява и проучването за мисията на проф. Иван Дуйчев в Костур през 1941 г., целяща да събере данни за числеността и съдбата на българското население в окупираните от Италия по време на Втората световна война западни части на Егейска Македония. Тези публикации показват, че през годините изследователските интереси на Св. Ангелов се разширяват и обхващат нови хронологични периоди и тематични полета.

Трябва да се отчете, че по време на дългогодишната си работа в ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“ Св. Ангелов е взел участие в редица проекти и научни форуми, както и в организирането на тематични изложби, свързани с опазването и популяризирането на паметници от културно-историческото наследство. Св. Ангелов прилага и списък с 22 цитирания на негови научни публикации. По този начин той напълно покрива минималните национални изисквания по чл. 2б от Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „доцент“. Всичко това ми дава основание да заявя, че в качеството ми на член на Научното жури ще

гласувам с „ДА“ за заемане от гл. ас. д-р Светозар Симеонов Ангелов на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и археология (История и култура на Балканите през XV–XVII век).

гр. София,
22.04.2025 г. доц. д.н. Венцислав Мучинов